

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 41 Våren 2012

Sparvuggla i Brantåsa

Foto: Emil Lillieblad

www.naturskyddsföreningen.se/alvesta

Nationalpark planeras i Västra Åsnen

Text och Foto: Per Darell

Det är glädjande att en nationalpark planeras i Åsnen. Några områden som tidigare var naturreservat, Bjurkärr och Agnäs binds samman med några angränsande område till ett större. Dessutom ingår Västra Åsnens övärld. Bakgrunden till nationalparksbildande är det värde som bokskogarna, fågellivet, fisken och turismen får tillsammans.

Bjurkärlavar

Bokskogen

I det relativt milda klimatet vid Åsnen trivs boken. De bokskogar som sparats och fått utvecklas i Bjurkärr, Agnäs och Torne m fl ställen har mycket stora naturvärden.

År 1956 överlät fru Mary Stephens på Torne gård, som gåva till skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län, 34 ha av fastigheten Bjurkärr. Området invigdes som naturreservat 1969. Utökning skedde 2001 till 88,4 ha. Skogen i Bjurkärr är mycket gammal, de äldsta träden 250 år gamla. Boken dominerar men det finns också ett hundratal gamla ekar, sk karolinerekar som enligt sägnen ska ha planterats av hemvändande karoliner på 1700-talet. Skogen har urskogsartad karaktär, bland annat med stort inslag av döda träd och därmed

mycket död ved. Den anses ha skoglig kontinuitet på 550 år vilket i dagens värld är anmärkningsvärt. Det betyder att kräsna organismer har kunnat fortleva, vilket de annars har svårt att göra när skogen avverkas. Så här finns ett 35-tal rödlistade lavar, och stort antal sällsynta vedlevande skalbaggar och svampar. Fåglar som gynnas i den här miljön är hålbbyggare och insektsätare till exempel förekommer mindre hackspett, skogsduva, mindre flugsnappare, grönsångare, gröngöling.

Bokskogen i Bjurkärr är en rest av ett mycket stort sammanhängande bok- och ekskogsområde, häradsallmanningen Hössön. Eken gick tillbaka i området under 1700-talet. Den avverkades för flottan och av bönderna som tyckte illa om den. Vid 1700-talets slut dominerade boken, på allmanningen fanns 7000 bokar varav 6100 friska. Under 1810-talet försvann 6000 bokar på grund av olaglig avverkning för bland annat pottaskebränning och hårt bete förhindrade föryngring. Allmanningen var en del av ett minst 500 ha (troligen mycket större) stort sammanhängande ek- och bokskogsområde som sträckte sig över Hössön, Agnäs, Silkesnäs och Vrankunge.

Fågellivet

En stor attraktion i Åsnen är fågellivet. Mest kända fågelarter är fiskgjuse, havsörn, storlom och storskrake. Men ett stort antal andra fågelarter bidrar till att göra hela sjön till ett internationellt viktigt område och Åsnen finns därför med i Ramsarkonventionen. För att undvika störning under häckningstid är flera öar skyddade. Naturreservatet Västra Åsens övärld omfattar ca 200 öar och holmar och kommer att ingå i den planerade nationalparken. Öarna saknar bebyggelse och har prägel av vildmark.

Fisk

Åsnen är rik på fisk som gös, gädda, abborre med flera arter. Fisken har betydelse både för fåglarna och för oss människor som föda. I Åsnen är både fritidsfisket och yrkesfisket av stor betydelse.

Turismen

Åsnen har stor betydelse för friluftslivet med båtturer, fiske och kanoting. Bjurkärr har idag ett stort antal besökare för naturupplevelser och rekreation. Med nationalparksstatus kommer det att bli betydligt fler besökare. Handel och service kommer att utvecklas för att möta besökare.

Kommentarer

Den planerade nationalparken ligger i kommunerna Alvesta, Tingsryd och Växjö. En stor del ligger i Alvesta kommun. En nationalpark skapar intresse för kommunen och turismen kommer att öka. Det ställer ökade krav på service och

infrastruktur. Med bra planering och en klok politik kan det vara en fördel för såväl kommuninnevånarna som för vår säregna natur. Att vara rädd om våra stränder har visat sig vara en klok politik - annars skulle bebyggelse vid stränderna gjort nationalparken omöjlig. Naturskyddsföreningen i Alvesta har tidigare pekat på betydelsen av strandskydd och vi hoppas att den nya strandskyddslagen tillämpas mycket klokt. Det kanske blir än viktigare att värna om strandskyddet när turismen ökar.

Många frågor skall lösas innan det blir en nationalpark. De områden som skall ingå är ännu inte fastställda. Det är glädjande att bokskogens naturvärden får höjd status i och med nationalparksbildandet. Mot bakgrund av att de nuvarande bokskogarna är rester och fragment av gamla stora sammanhängande ädellövskogsområden som fanns före 1800-talet, är det av stor betydelse att så mycket bokskog som möjligt ingår i den blivande nationalparken. Vi hoppas därför att ytterligare några bokskogsobjekt, till exempel vid Torne, Tvetaryd och Hulevik, kan ingå i parken.

Vårens program

Programmet finns också på hemsidan.

Årsmöte

Onsdagen den 7 mars kl: 19.00

Välkomna till årsmöte ! Stämmohandlingar hålls i vanlig ordning.

Olof Lessmark från Länsstyrelsen kommer och berättar om det arbetet han gör rörande planerad av Åsnens nationalpark.

”Arbete pågår med att bilda en nationalpark i västra Åsnens övärld.

Jag har påbörjat arbete med att beskriva och redogöra för de limnologiska förhållandena där, d v s vad är det för några organismer som lever i vattnet och hur ekosystemet fungerar.

Det rör sig om allt från kemisk-fysikaliska förhållanden, näringsämnen, humus, växt- och djurplankton, högre vegetation, insekter och andra smådjur till fiskar.

Det är detta jag tänker berätta om på årsmötet. Hur många har t ex bekantat sig med sandkryparen?” Olof Lessmark

Vi bjuder på kvällsfika.

Plats: Missionskyrkan i Alvesta (vid matbutiken Willys hemma)

Ansvarig: Maria Karlsson 076-760 14 42

Tidig vårmorgon vid Mexarp

Lördagen den 21 april kl 7:00

Arr: Naturskyddsföreningen i Alvesta

Kom med på vårkonsert vid Mexarps fågeltorn lördagen den 21 april kl. 7.00. Vi lyssnar och tittar på fåglar under sakkunnig ledning. Ta med kikare, frukostfika och något att grilla. Vi samlas för samåkning vid Alvesta Folkets hus klockan 6.30 och vid Hjortsberga kyrka 6.45.

Kontaktpersoner: Elisabeth Ebbesson 0472-13411 och Gerd Ouchterlony 0702102872

Moss- och blomsafari till Brotorpabäck, Tagel

Söndagen den 13 maj kl 10:00

Arr: Smålands flora och Naturskyddsföreningen i Växjö

Området är en lång sluttning med många källflöden med det mesta man kan önska sig: bokskog, alsumpskog, ek, alm och ask, rikligt med olika blommor, mossor, lavar och svamp. Vi får också uppleva de vackra omgivningarna vid Tagels gård och sjön Rymmen. Samling kl 10:00 på Tagels gård. Samåkning från Växjö kl 9:15 vid Norrtullskolans parkering. Medtag lunchpaket. Kontaktperson: Uno Pettersson 0470-751734 eller Per Darell 0732519181

De vilda blommornas dag med fjärlssafari, Blädinge-Hults Gård, Vislanda

Söndagen den 17 juni kl 13:00

Arr: Smålands flora och Naturskyddsföreningen i Alvesta

Vi besöker en gård med restaurerade ängar och hagmarker med fin flora (flera orkidéer bl a) och många fjärilar och bin. Vi fångar fjärlarna med kamera (eventuellt med håv), så glöm inte din kamera och håv! Medtag fikakorg. Kunnig guide deltar. Samling 13:00 på ladugårdsplanen i Blädinge-Hult. Vägbeskrivning: Sväng av mot Blädingeås på vägen mellan Alvesta och Vislanda. Efter någon km kör man genom en gård med huset på högra sidan och ladugården på andra. Ansvariga: Martin Sallnäs 0472-552026 och Per Darell 0732519181

Fjärilsutflykt till Blädinge-Hults Gård, Vislanda

Söndagen den 15 juli kl 13:00

Arr: Naturskyddsföreningen i Alvesta

Vi besöker en gård med restaurerade ängar och hagmarker med fin flora (flera orkidéer bl a) och många fjärilar och bin. Vi fångar fjärilarna med kamera (eventuellt med håv), så glöm inte din kamera och håv! Medtag fikakorg. Kunnig guide deltar. Samling 13:00 på ladugårdsplanen i Blädinge-Hult. Vägbeskrivning: Sväng av mot Blädingeås på vägen mellan Alvesta och Vislanda. Efter någon km kör man genom en gård med huset på högra sidan och ladugården på andra. Ansvariga: Martin Sallnäs 0472-552026 och Per Darell 0732519181

Myrexkursion till Taglamyren 2/9 kl 10:00

Arr: Smålands Flora och Naturskyddsföreningarna i Alvesta och Växjö

Taglamyren är kommunens största myr och ingår i ett LIFE-projekt. Var med och känn vildmarksdoften av myr och se dess växter och bär. Speciellt intresse riktar vi mot vitmossor som bygger upp myren. Guide är Nils Cronberg, som är vitmossexpert. Medtag fika. Stövlar! Samåkning från Norrtullskolans parkering i Växjö kl 9:15. Samling kl 10:00 vid Taglamyrsreservatets parkering. Ansvariga är Roland Bengtsson 070-5571113 och Per Darell 073-2519181.

Rädda mannen

Text: Lena Lillieblad

Kommer vi att behöva ett artprojekt för människan i framtiden?

Med den provocerande frågan inledde Naturskyddsföreningens ordförande Mikael Karlsson, som även forskar på riskhantering och kemikaliepolitik vid Karlstads Universitet, Naturskyddsföreningens höstkonferens 2011 på temat hormonstörande ämnen och kemikalier i vår vardag.

Hormoner är avgörande för ämnesomsättning, nervsystem och fortplantning. Hormonstörande ämnen skadar hormonsystemet. Man har sett samband mellan hormonstörande ämnen och fetma, diabetes och ADHD. Mycket talar också för att de hormonstörande ämnena skadar fortplantningsförmågan. Exempel på hormonstörande ämnen är:

- Bisfenol A – förbjöds nyligen i nappflaskor i EU
- DDT – insektsgift som sedan 1969 är förbjudet i Sverige men fortfarande används för att bekämpa malaria på andra håll i världen
- Dioxiner – bildas vid förbränning av material som innehåller klor. Sverige har ett undantag inom EU att sälja fisk med dioxinhalter över den inom EU tillåtna gränsen
- Ftalater – mjukgörare i plaster

Aleksander Giwercman talade om mannens fertilitet. En dansk studie visar 50 % minskning i spermimängd under perioden 1940 till 1990. Man har också studerat effekterna av dioxinkatastrofen i Seveso i Italien 1976. De män, som ammadades under tiden för katastrofen, har reducerat antal spermier. Man har också sett att 65 % av barnen till exponerade män är flickor. Han talade också om den s.k. cocktaileffekten. De flesta studier görs på ett ämne i taget, medan vi i vardagslivet exponeras av en stor mängd olika ämnen. Man saknar kunskap om den sammanlagda effekten på människor och natur.

Merete Eggesbo talade på temat övervikt. Allt fler – även barn – är överviktiga och feta. Idag är 35 % av barnen i USA överviktiga och feta medan motsvarande siffra i Sverige är 10-15%. Man har också sett att vikten hos spädbarn ökar. Hon intresserar sig för hur miljögifterna påverkan på vikten.

På eftermiddagen arrangerades ett antal parallella seminarier. Ett av seminarierna hade temat ”Vad händer med barnen?” Carl-Gustaf Bornehag arbetar bl.a. med kopplingen mellan astma och allergi hos barn och hormonstörande ämnen i miljön. Han belyste också bristerna i att studera dos-effektsamband. Ofta missar man den mycket viktiga tidsaspekten. Om en gravid kvinna utsätts för ett miljögift under en kritisk tid i graviditeten ses inte effekterna förrän långt senare och det är svårt att göra korrekta kopplingar eftersom effekterna är fördröjda.

Han talade om att ofta finns mycket kunskap, men att man inte agerar. Han menade att det ofta finns kunskap om de olika delområdena källor, exponering i miljön, mänskligt upptag av miljögifter och hälsoeffekter.

Ett exempel är PVC-golv, som innehåller 25-30% mjukgörare (ftalater). Dessa ämnen finns i exempelvis damm inomhus och återfinns i människans blod och urin. Ftalater är hormonstörande och kan störa fosterutvecklingen.

Fasa ut ftalaterna var den avslutande uppmaningen i det intressanta seminariet.

Det var en intressant men också mycket skrämmande dag på ett komplicerat tema.

Recept

Text: Karin Sahlström

Curry-fisk

600g fryst torsk eller sej (MSC eller KRAV-märkt)

ca 75 gr smör

1 tsk curry

1 ½ tsk paprikapulver

1 ½ tsk salt

3 – 4 msk vatten

till serveringen:

2 kokta ägg

2-3 tomater

1/1 – 1 dl persilja

Fisken delas lagom bitar. Smält smöret rör ner paprika och curry. Fisken vänds i mjölet och läggs i pannan (låg gryta med lock). Tillsätt salt och vatten.

Låt sjuda under lock i 10 – 15 min.

Äggen hackas och läggs över fisken tillsammans med tomater i klyftor och den klippta persiljan. Serveras med nykokt potatis.

Äta fisk!

Om man inte har möjlighet att få tag i lokal nyfångad fisk är frusen fisk en bra alternativ. Det finns goda möjligheter att välja MSC-märkt och/eller KRAV-märkt fisk, till skillnad mot när man köper från fiskbilen! Båda märkningarna garanterar att fisken fiskas med acceptabla fångstmetoder och från hållbara fiskebestånd.

STYRELSEN

Sekreterare

Maria Karlsson

Växjövägen 31

342 62 Moheda

0472-70394

maria-hakansson@hotmail.com

Kassör

Elisabeth Ebbesson

Växjövägen 51

342 34 Alvesta

0472-13411

bettanebbesson@hotmail.com

Roland Bengtsson

Ölsåkra Slottet

340 37 Torpsbruk

0472-71113

roland.bengtsson@mikroalg.se

Per Darell

Rökesvens väg 14

342 35 Alvesta

0472-12919

per.darell@netatonce.net

Postmottagare

Karin Sahlström

Marieberg

342 34 Alvesta

0472-10637

karin.sahlstrom@swipnet.se

Lena Lillieblad

Skeppshult 2

342 62 Moheda

0472-74125

[lena.lillieblad@telia.com](mailto:lana.lillieblad@telia.com)

Gerd Ouchterlony

Sköldsta

342 94 Alvesta

0472-551121

okg56@yahoo.se

Suppleant

Hans Gulliksson

Gåvetorp

342 92 Alvesta

0472-40177

hans.gulliksson@energikontorsydost.se

Mats Runeson

Opparyd Råsgård

342 53 Lönashult

0470-751066

mats@pratensis.se

Ann-Kristin Lundh

Almelund Benestad

342 92 Alvesta

070-8438700

kia.strix@telia.com

Mail-lista

Vill du följa med oss på utflykter när tillfällena uppstår? Anmäl din mailadress till **maria-hakansson@hotmail.com** så är du med på vår maillista och får ett mail när vi tänker åka iväg på någon exkursion.

Floraväktare

Text: Per Darell

Var med och leta upp och bevaka sällsynta blommor i Alvesta kommun !

Anmäl dig att vara floraväktare (du kan kolla hemsidan om Floraväktare för mer information om du vill) till mig. Några exempel på blommor som är särskilt intressanta är:

Klockgentiana, ett fåtal lokaler kända

Mosippa, en lokal känd. Är den utgången annars?

Backsippa, det finns många lokaler att återbesöka

Ryl, har inte setts på några år

Loppstarr, finns i våtmarker

Kattmynta, i gårdsmiljöer

Granspira, fuktiga ängsmarker

Du kan anmäla dig till mig, Per Darell. per.darell@netatonce.net

Hjälp till att övervaka våra hotade växter – bli Floraväktare

Klockgentiana

Foto: Per Darell

Blåvinge

Foto: Gerd Ouchterlony

Var med och påverka de stora miljöfrågorna

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning Bra Miljöval.

Bli medlem genom att fylla i formuläret på hemsidan www.naturskyddsforeningen.se eller SMS:a "MEDLEM" till 72900. Medlemskapet kostar 24 kr/mån eller 295 kr/år. Är du under 26 år kostar det 16 kr/mån eller 195 kr/år (då ingår även medlemskap i Fältbiologerna). För hela familjen kostar det 30kr/mån eller 365 kr/år.

Du gör en viktig insats för miljön genom att bli medlem.

FÄLTBIOLOGERNA

Naturskyddsföreningen
Alvesta